

PhDr. EDUARD URBAN SEDMDESÁTILETÝ

V letošním roce vzpomínáme čtyřiceti let od obnovení Psychologické společnosti. V témže roce slavíme i významná životní jubilea předních psychologů, kteří mají spoluzakladatelskou či obnovitelskou zásluhu a kteří nelehkou dobou nesli a razili poslání psychologie jakožto profese a vědního oboru. Na popředním místě mezi nimi je PhDr. Eduard Urban, jeden ze zakladatelů naší moderní klinické psychologie a její mnohaletý vysokoškolský učitel.

Rodák z Prahy prožil v tomto městě celý život – v Krči, na Královských Vinohradech a posléze na Novém Městě. V obecné škole Na Smetance dostával od paní učitelky lístečky za pilnost. Maturoval na klasickém gymnasiu v Londýnské ulici, zde se vzdělával v jazycích mrtvých i živých (maturoval mj. z latiny i řečtiny, dokonce s poznámkou na vysvědčení: „S uznáním vynikajících kvalit vědomostí“). Na Filosofické fakultě UK v Praze studoval filosofii (a psychologii v jejím rámci, jinak to tehdy nešlo) s latinou. Mezi jeho spolužáky byli jiný letošní jubilant doc. Srnec a manželé Špálovi. Učitelem filosofie mu byl na fakultě prof. J. B. Kozák, psychologie prof. Doležal a prof. Stavěl, mimo školu jej formovali zejména dominikáni M. Habáň, S. Braitto a R. Dacík a ještě předtím jako skauta P. Bernard Kadlec O.P., dnes misionář v Karibském moři. Promoval v r. 1952. Téma doktorské disertace znělo: „Princip kontradikce.“ Na toto téma sepsal v témže roce jeden z prvních samizdatů „Miniaturní essay o principu kontradikce“. Pak již následoval návrh českého názvosloví Rorschachova testu (se spoluautory).

V té době bylo ovšem nemožné žít se hledáním pravdy, jak o to celým životem usiloval jubilant, jehož bytostně oslovil citát z Hegelovy Fenomenologie ducha: „Jediná podoba, ve které se vyskytuje pravda, je vědecký systém pravdy“. Za tím si stál v době totality, za tím svým životem stojí i v období postmoderny. Hledání pravdy se mu jeví jako drama života a dějin. Dospět k pravdě předpokládá rozvinutí obou větví protikladu, až vše splyne v jednu velikou syntézu, v celek. „Opojná je myšlenka, která překonává všechny protiklady.“ Tento Heckerův citát mohl by být erbovním heslem Urbanovým. Urozeným rytířem ducha je již dávno. Konkrétním, do diagnostické a terapeutické praxe rozvinutým dokladem jeho celostního přístupu je model HOTRI, čili Homo Tripes neboli Urbanova trojnožka. Duchovním spřízněncem jubilantovým je Stefan Zweig, s nímž se seznámil, když při soupisech svozů ze zámeckých knihoven objevil jeho knihu „Kampf mit dem Daemon“, a stali se přáteli. Opatřil předmluvami česká vydání jeho děl, je naším snad největším Zweigovým znalcem.

Vlivem okolností doby zakotvil na celý život u psychologie rozvíjené v rámci psychiatrie. Jeho učiteli tu byli zejména K. Freund (za doby praxe na Psychiatrické klinice v Praze), S. Nevole a J. Skála. Léta strávená v Psychiatrické léčebně v Dobřanech umožnila důvěrné seznámení s psychopatologií a diagnostikou, v jejímž rámci se prohloubeně zabýval Rorschachovým testem. Je patrně naším největším znalcem klasické rorschachologie, jak je zachycena v bohmovské tradici. Roky v Lojovicích a v Apolináři (za vedení J. Skály) zaměřily jeho zájem natrvalo k problematice drogových závislostí. V r. 1964 založil spolu s MUDr. Černou u nás první specializovanou ambulanci pro nealkoholové toxikománie, od r. 1971 působil spolu s prim. Rubešem ve Středisku pro drogové závislosti v Apolináři. V r. 1973 vychází během týdne rozebraná knížka „Toxikománie“ – první naše knižní publikace na toto téma.

Učitelem psychologů a studentů psychologie se neformálně stal již dávno předtím, než nastoupil na místo vysokoškolského učitele na katedře psychologie Filosofické fakulty UK, zprvu na poloviční a pak na celý úvazek. Tomuto povolání učitele zůstal

věrný po více než třicet dalších let; je jím dodnes a jeho žáci starší i mladší jej tu rádi vyhledávají.

Průkopnický a v mnohém originální je jeho přínos v rámci tria Skála – Urban – Rubeš při založení a rozvinutí naší nejrozsáhlejší výcvikové psychoterapeutické školy SUR. Stačí pohled do „Mapáře české psychoterapeutické krajiny“ (1998), abychom shledali, že k SURu jako ke své formativní škole se hlásí většina našich psychoterapeutů. Ve šťastné a osudové konstelaci SURu každá z jeho úhelných osobností představuje jednu ze složek osobnosti:

„Je – li v SURu egem Skála,
skálou, jež jak jedna z mála

v bouřích časů osvědčí se,
co je Rubeš, zdali ví se?

.....

Primář Rubeš – to je ono!
Voláme dnes unisono.

Je -li tedy Rubeš id,
čím by mohl Urban být?

.....

Co je jeho pečetí
od samého početí?

Od zrození do skonu
věrný tomu zákonu,

jenž jak nebe nad ním pne se.
Mravní příkaz v srdci nese!

Skála – ego, Rubeš – id.
Superego vyjádřit

Tebe, Edo, může jistě. .

.....

Jsem šťastný, že se mohu počítat k jeho žákům – ve škole, v psychoterapii, v životě. Vážím si toho, že svou moudrost a zkušenost věnuje neúnavně i vstípení supervize – tj. pomoci a kontroly – do mnohostranného systému Dětského centra Paprsek.

Právem se mu dostalo v letošním 650. roce od založení University Karlovy ocenění v podobě záslužné medaile a diplomu.

Jako aktivní člen rady Českomoravské psychologické společnosti podílel se jubilant významnou měrou na organizaci a programu Psychologických dní v Olomouci, jejichž zaměření vyjádřil mottem: „Psychologie pro třetí tisíciletí“, jehož je autorem. Jsem rozhodně pro a určitě s ním! K tomu mu přeji za sebe, jménem ČMPS i za psychologickou obec vše potřebné. Ad multos annos!

J. Šturma